

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Дипломна робота
бакалавра

з теми: **«ЦИФРОВИЙ ТУРИЗМ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Здобувача 4 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти

Т1-В20 групи

спеціальності: 242 Туризм
за освітньо-професійною
програмою «Туризм»

денної форми навчання

Катерина ОЛІЙНИК

Науковий керівник: доцент,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи

Тетяна МАРУСЕЙ

Рецензент: доцент, кандидат
економічних наук, доцент
кафедри

економіки підприємства

Віталій ТКАЧУК

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТУРИЗМІ	
1.1. Цифрові трансформації в економіці: сутність, основні передумови..	6
1.2. Цифрові технології сфери туризму.....	12
1.3. Оцінка ефективності цифрових трансформацій.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СФЕРИ ТУРИЗМУ	
2.1. Цифрова трансформація індустрії туризму.....	26
2.2. Інноваційна діяльність туристичних підприємств в умовах цифровіза ції.....	32
2.3. Цифровий маркетинг в розвитку туристичної сфери.....	39
РОЗДІЛ 3. ЦИФРОВИЙ ТУРИЗМ: ВПРОВАДЖЕННЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ	
3.1. Проблеми та перспективи розвитку цифрового туризму.....	46
3.2. Реалізація Smart-туризму: світовий досвід та практика України...	51
3.3. Віртуальний туризм як інструмент цифровізації.....	58
ВИСНОВОК.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Цифровізація – це ефективний, сучасний прийом розвитку та відновлення туризму, що є одним з найприбутковіших галузей економіки, збільшення валютних надходжень та швидкий розвиток, які впливають на різні сектори економіки, сприяючи формуванню туристичного бізнесу. Туристична діяльність в Україні сприяє розвитку територій, що мають рекреаційні ресурси, але не мають перспектив для промислового розвитку. Завдяки розвитку туризму підвищується рівень життя населення, розвиваються інформаційні та інші технології, сфера розваг, громадське харчування, транспорт. Одночасно це забезпечує збереження та відновлення історичних, архітектурних і культурних пам'яток.

Туризм є важливою частиною економіки багатьох країн. Завдяки розвитку інформаційних технологій, мобільних додатків та Інтернету змінюються методи планування, організації та проведення подорожей. Цифрові платформи пропонують туристам нові можливості для пошуку інформації, бронювання послуг і взаємодії з іншими мандрівниками. Крім того, сучасні технології, такі як віртуальна та доповнена реальність, створюють нові формати туристичних продуктів. Тому тема дослідження цифрового туризму є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато наукових праць видатних зарубіжних та вітчизняних вчених присвячені дослідженню цифровізації економіки, зокрема туризму. Важливе значення мають численні публікації, на тему цифровізації туризму, таких науковців як Делейчук В., Деєва Н., Марусей Т., Ящишина І., Негропonte Н., Карчева Г., Веретюк С., Крупський О., Горбенко В., Кіяновська Н., Зінюк М., Головчук Ю., Худоба О., Боднар Р., Кирилюк І., Калініченко С., Грібіник А., Аврята А., Куйбіда В., Куруджи Ю., Холодний Г., Холодна Ю., Сизон О., Самойлович А. В цих публікаціях розглянуто теоретичні засади та цифрового туризму, розвиток та проблеми цифровізації, пріоритетні напрями розвитку цифрового туризму та інше.

Мета дослідження – аналіз цифрового туризму, виявлення основних тенденцій та викликів, розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку та впровадження цифрових технологій у туристичну галузь.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані та вирішені такі **завдання**:

- розкрити теоретичні аспекти цифрової трансформації в економіці;
- розглянути поняття цифрових технологій в сфері туризму та їх види;
- дати оцінку показників цифрових перетворень в бізнесі;
- проаналізувати цифрову трансформацію індустрії туризму;
- описати інновації туристичних підприємств в умовах цифровізації та цифровий маркетинг в розвитку туристичної сфери;
- дослідити проблеми та перспективи розвитку цифрового туризму;
- визначити та обґрунтувати пріоритетні напрями розвитку цифрового туризму.

Предмет дослідження є теоретичні засади використання цифрових технологій в туризмі.

Об’єкт дослідження – процес цифровізації туризму.

Методи дослідження. Для написання цієї роботи були використані наступні методи дослідження:

- узагальнення та систематизації (визначили терміни для формування висновків даного дослідження);
- індукції (дозволило розбити процес цифровізації на різні аспекти, оцінити та вивчити їх);
- метод групування та класифікації (при розгляді цифрових інноваційних технологій для розвитку туристичної інфраструктури та цифрових інноваційних технологій удосконалення сфери туризму);
- системний метод (для оцінювання індексу цифрової трансформації регіонів України);
- графічний та табличний (для наочного представлення статистичних даних, візуалізації теоретичних і практичних аспектів).

Інформаційною базою дослідження були наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених за темою дослідження; законодавчі та нормативно-правові акти щодо цифрової трансформації економіки; дані Державної служби статистики України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні проблем та перспектив розвитку цифрового туризму, реалізації Smart-туризму на світовому рівні та в Україні, впровадженні віртуального туризму як інструменту цифровізації.

Практичне значення отриманих результатів. У дипломній роботі сформульовано теоретичні положення та обґрунтовано практичні рекомендації, що спрямовані на впровадженні пріоритетних напрямів розвитку цифрового туризму.

Апробація результатів дослідження. Дослідження розкриті у авторській науковій публікації: Олійник К. Цифровізація туристичного бізнесу як інструмент розвитку в сучасних умовах. Збірник матеріалів за результатами ІХ науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Сталий розвиток України: проблеми і перспективи». Відповідальний редактор – Боднарчук Т.Л., м. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2023. С. 102-105.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, кожен з яких містить по 3 підрозділа, висновку, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг 80 сторінок. В роботі міститься: 9 рисунків, 8 таблиць та 2 додатки. Кількість використаних джерел: 74.

ВИСНОВОК

У даній роботі підсумовано теоретичні засади використання цифрових технологій в туризмі, цифровізацію туризму: від трансформацій до інновацій і цифровий туризм: впровадження пріоритетних напрямів розвитку.

В ході проведення даного дослідження було досягнуто мету та виконано ряд завдань. Завдяки цьому можна сформуванати наступний перелік висновків:

1. Розглянувши дослідження авторів, ми дійшли висновків, що цифрова економіка – це економіка «цифрового суспільства», де найбільшу цінність мають віртуальні, а не матеріальні активи, що знаходять своє відображення у розвитку та впровадженню інновацій у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій задля забезпечення подальшого економічного зростання, безпеки та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів економічної діяльності в довгостроковій перспективі. У світі складається нова реальність, яка вимагає запуску механізму діджитал-трансформації економіки та побудови цифрової економіки. Це передбачає: переоцінювання існуючих та визначення нових міжнародних конкурентних переваг економіки для забезпечення конкурентоспроможності України; обґрунтування механізмів стійкого внутрішнього розвитку та формування нових сфер економічної діяльності через інформаційно-комунікаційні технології, інновації; перегляд національного законодавства для адаптації до діджитал-трансформації, що створює нові можливості для людського капіталу, інновацій та цифрових індустрій; визначення нових пріоритетів державних стратегій для переходу до високопродуктивної, інтелектуальної та конкурентоспроможної економіки, що забезпечує сучасні та комфортні умови життя для населення.

2. Лідери світової економіки розглядають цифрові технології як ключовий напрямок для інноваційного розвитку виробничо-економічних систем на різних рівнях, і як інструмент для забезпечення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. У наукових джерелах термін «цифрові технології» означає технології, які використовують дискретні смуги

аналогових рівнів замість безперервного спектра. Часто вони вважаються синонімами термінів «інформаційно-комунікаційні технології» або «інформаційні технології». Цифрові технології включають технічні засоби, де інформація зберігається і передається дискретними смугами аналогових рівнів. Вони є системи взаємопов'язаних засобів для збору, обробки, зберігання і поширення інформації цифровим методом. Таким чином, цифрові технології можуть підвищити ефективність публічного управління. Цифрові технології, такі як роботизація, штучний інтелект, великі дані, блокчейн важливі для розвитку сучасного туризму. Вони сприяють створенню унікальних туристичних послуг і формуванню нових споживчих цінностей. Мобільні технології, голосовий контроль, технології розпізнавання обличчя і IoT також використовуються для покращення туристичного досвіду.

3. Підприємство має можливість вимірювати ефективність зусиль, спрямованих на реалізацію цифрової трансформації свого корпоративного управління, це є однією з найважливіших можливостей, яку слід розвивати при плануванні будь-якої ініціативи щодо цифрових змін. Існує багато способів оцінити прогрес та ефективність трансформаційних змін. Насамперед слід виділити п'ять важливих показників ефективності цифрової трансформації в бізнес середовищі: кількість користувачів відносно кількості придбаних ліцензій ПЗ, аналіз широти та обмежень зручності використання, кількість процесів, що виконуються на новому програмному забезпеченні, аналіз показників продуктивності, кількість нових доходів, пов'язаних із цифровими інвестиціями.

4. Цифровізація національної економіки є ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності регіонів та країни в цілому. Сучасні інноваційні підходи та загальносвітові тенденції стимулюють активізацію процесів цифровізації. З огляду на значні втрати від російського вторгнення, процеси відновлення мають орієнтуватися на цифрові технології, які сприятимуть створенню зон високого економічного розвитку. Цифровізація є

основою для стимулювання точок зростання та сталого розвитку, інтегруючи економічні, соціальні та екологічні аспекти. Важливість цифрової трансформації підкреслюється значними прогнозованими зростаннями у сферах онлайн-бронювання та штучного інтелекту, що підтверджують життєздатність та провідні позиції цифрових підприємств у світі.

5. Інновації стають важливим фактором для розвитку туристичних підприємств в умовах глобальної цифровізації. Серед інноваційних технологій для розвитку туристичної інфраструктури можна виділити безпілотні автобуси, використання водневого палива, дороги з сонячними батареями, Google-Мобіль, корабель для космічних подорожей, швидкі рухомі туристичні маршрути, розумні номери в готелях, інтерактивні туристичні карти, застосування дронів для зйомки відео з висоти, розумні браслети, використання віртуальної реальності для екскурсій. Крім цього, до цифрових інноваційних технологій для удосконалення сфери туризму можна віднести оптичні датчики для поїздок, чат-боти, стимулятор просторового контексту *cycleSpace*, *Bestmile*, *FairticAQ*, а також AR- та VR-технології. Подібні цифрові маркетингові та рекламні платформи можуть значно підвищити привабливість туристичного потенціалу України для міжнародної аудиторії.

6. Хоч і діджиталізація ставить перед індустрією туризму виклики, перспективні напрями цифрової трансформації обіцяють більш інклюзивне, ефективне та спрямоване на клієнта майбутнє галузі. Цифрова трансформація вимагає постійної адаптації та інновації у зв'язку з появою нових технологій і зміною очікувань клієнтів. Цифровізація туристичної індустрії відкриває багато можливостей, але також створює значні виклики, які потрібно вирішувати шляхом розробки продуманих стратегій і технологій. Проблеми з конфіденційністю та безпекою даних, цифровою нерівністю, недоліками технологічної інфраструктури, можливої дегуманізації послуг, залежністю від онлайн відгуків, надмірним туризмом та постійною еволюцією очікувань клієнтів підкреслюють складність управління цифрової трансформації в цій

сфері. Незважаючи на ці виклики, існують перспективи їх рішення. Покращені заходи кібербезпеки, державно-приватні партнерства, регулярне навчання персоналу, гібридні моделі обслуговування, використання штучного інтелекту та машинного навчання, формулювання чіткої нормативної бази, залучення громадськості та значні інвестиції в цифрову інфраструктуру — все це може вирішити наявні проблеми. Ці підходи мають бути адаптовані до конкретних обставин підприємства і дестинацій, забезпечуючи узгодженість з цілями сталого розвитку та покращення досвіду туризму.

7. Розвиток сучасних технологій та цифровізації на сьогоднішній день перетворили туризм на одну з найбільш динамічних та інноваційних галузей економіки. Цифрові технології перепрофілювали туристичні послуги та змінили спосіб, яким ми плануємо і відвідуємо подорожі. Пріоритетними напрямками розвитку цифрового туризму є:

Смарт-туризм - це концепція, що базується на використанні інтелектуальних технологій для створення більш інклюзивного, ефективного та спрямованого на клієнта середовища для туристів та всіх учасників туристичного ринку. Цей підхід поєднує в собі використання інтернету речей, штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, аналізу даних та інших інноваційних технологій для створення нових туристичних продуктів та покращення якості вже існуючих. У світі смарт-туризм вже став реальністю, що приносить позитивні зміни. Такі технології, як GPS моніторинг громадського та комунального транспорту, електронні квитки, онлайн бронювання та інші, роблять подорожі більш зручними та доступними для туристів. Однак, в Україні цей процес лише починається, і хоча деякі елементи смарт-туризму вже впроваджуються, мова поки йде про окремі ізольовані ініціативи, а не про комплексний підхід.

Віртуальні екскурсії — це ще один аспект цифрової трансформації у сфері туризму. Це інтерактивні візуальні подорожі, які можна здійснювати не виходячи з дому. Вони можуть бути особливо корисними для тих, хто не

може або не хоче подорожувати фізично, або для тих, хто хоче перед поїздкою попередньо ознайомитись з об'єктом. Віртуальні екскурсії є потужним інструментом для реклами музеїв, міст та інших туристичних атракцій, а також можуть значно розширити аудиторію для туристичних послуг.

Україна також не залишається осторонь цих технологічних трендів. Наприклад, портал Discover.ua та марафон віртуальних екскурсій «Кам'янець Live» свідчить про зростаючий інтерес до цифрових технологій у сфері українського туризму. Віртуальний туризм стає все більш популярним, оскільки він дозволяє подорожувати та відкривати нові місця не виходячи з дому, що особливо актуально у сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безкоштовний туристичний маршрут «Відкрий для себе Чернівці». URL: <http://www.guide.cv.ua/ua/excursions/turistichniy-marshrut-vidkriy-dlya-sebe-chernivtsi/>
2. Вдовиченко Ю. В. Цифрові технології як основа та рушійна сила розвитку сучасної глобальної економіки. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С.79–82.
3. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науководослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С. 51 -58.
4. Віртуальний туризм як інструмент цифровізації туристського бізнесу. URL: https://eprints.kname.edu.ua/58319/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2021-134-136.pdf
5. Віртуальний туризм як напрямок сучасного туризму. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/33794/1/Khr.%20Leshko.pdf>
6. Вплив цифровізації туристичної інфраструктури на розвиток регіонального туризму. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-19>
7. Гуцол А. Інноваційні технології в туризмі. *ПП «Поліграф-Сервіс»* 2015. 343 с.
8. Дергачова Г.М., Колешня Я.О. Цифрова трансформація бізнесу:сутність, ознаки, вимоги та технології. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. Т. 1. № 17. С. 280-290. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216367>
9. Деєва Н.Е., Делейчук В.В. Механізми залучення інвестицій емітентами в умовах розвитку цифрової економіки. *Київ: Молодий вчений*, 2018. 670 с.
10. Діджиталізація у сучасній індустрії туризму та гостинності: проблеми і перспективні напрями. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-12-03>

11. Досвід використання smart-технологій в управлінні туристичним продуктом міста. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/51.pdf
12. Жукович І. А. Інновації в туризмі: основні теоретичні та практичні аспекти. *Наука та наукознавство*. 2017. №2 (95). URL: https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/NNZ_2017_2_6.pdf.
13. З'явився віртуальний тур у Кам'янець Подільській ратуші. URL: <https://shotam.info/z-iavyvsia-virtualnyy-tur-u-kam-ianets-podilskiy-ratushi/>
14. Інноваційні інформаційні процеси у розвитку туристичного сектору України. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-60>
15. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: *словник*. К.: ЦП Компринт, 2019. 134 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718706>.
16. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. №3 (27). 2017. 13-21 с.
17. Карчева Г.М., Лапко О.С., Запорожець С.П. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 27. С. 13-21. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/issue/view/27>
18. Краус К.М., Краус Н.М., Голобородько О.П. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
19. Крупський О. П. Концептуальні засади управління інноваційною діяльністю туристичних підприємств. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій»*. 2015. № 4. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_5e4ba40b3d392.pdf.
20. Марусей Т. В. Сучасні маркетингові інструменти туристичної індустрії. *Ефективна економіка*. 2022. № 8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/445>

21. Марусей Т. В. Віртуальна екскурсія як напрямок розвитку сучасного туризму. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/402>
22. Мелодія Реймонд. Цифровий маркетинг: визначення, види та стратегії. *Дохідність бізнесу*. 2022. URL: <https://businessyield.com/uk/marketing/digital-marketing>.
23. Мінцифри інформує про результати цифрової трансформації в регіонах України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-informuie-pro-rezultaty-tsyfrovoi-transformatsii-v-rehionakh-ukrainy>
24. Музейний портал. URL: <https://museumportal.com> (дата звернення: 15.05.2024)
25. Новий сайт і марафон екскурсій: Кам'янець розповів, як віртуально відкриє тур сезон. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3011683-novij-sajt-i-marafon-ekskursij-kamanec-rozpoviv-ak-virtualno-vidkrie-tursezon.html>
26. Оливко О. А., Феш М. С. Переваги інтернет-бронювання готелів. Міжнародний бізнес та замковий туризм в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. 2017. Тернопільський національний економічний університет. 193–194 с.
27. Опанащук Ю. Я., Колісниченко Т. О., Вергун А. М. Світові досягнення та інноваційні технології в туристичному та готельному бізнесі. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 27. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19389/1/Опанащук_Колісниченко_Вергун.pdf
28. Перспективи відновлення галузі туризму в умовах становлення цифрової економіки України. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-01-6-18>
29. Пономаренко В. С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні. *Харків. ВД «Інжсек»*. 346 с

30. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.
31. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.
32. Результати цифрової трансформації в регіонах України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-tsifrovoi-transformatsii-v-regionakh-ukraini-1>.
33. Сагірова А. С. (2019, 16–17 травня). Потенціал ІТ-технологій у стимулюванні ринку туристичних послуг. *Університетська наука. 2019, Тези доповідей Міжнародної науково-технічної конференції* (Т. 4, с. 103–104), Маріуполь, Україна. Приазовський державний технічний університет. URL: <http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/249696/247135>
34. Скоробогатова Н.Є. Концептуальні засади формування сталого розвитку суспільства в контексті Індустрії 4.0. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. С. 388-400.
35. Ткаченко А. Digital-marketing для бізнесу. Wezom. 2022. URL: <https://wezom.com.ua/ua/blog/digital-marketing-6-preimuschestv-dlja-biznesa>.
36. Фіщук В., Матюшко В., Чернеєв Є., Юрчак О., Лаврик Я., Амелін А. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. 2020. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvinyutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.htm>.
37. Цифрові технології у міжнародному туризмі та готельній індустрії. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct44-21>
38. Чеснокова Н.В. Методологічні підходи до оцінки цифрової трансформації економіки. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. Т. 19. № 2(45). С. 413–427. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201932](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201932)
39. Що таке City Card і як з її допомогою можна економити. TravelYour Way. URL: <https://travelyourway.com.ua> (дата звернення: 10.05.2024).

40. Який тип цифрового маркетингу найкращий? 8 переваг цифрового маркетингу для компаній. *IC Studio*. 2022. URL: <https://icstudio.online/post/yaki-j-tip-cifrovogo-marketingu-najkrashchij-8-perevag-cifrovogo-mar-ketingu-dlya-kompanij>

41. Ящишина І. В. Реалізація концепції смарт-туризму: світовий досвід та вітчизняна практика. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, вересень 2019. № 14(42). С. 54-59

42. Andryakov A. A., Egamberdievich S. S., Sattorivich R. O., Rustamovna A. M., Хожимуратовна А. D. Ways of Improving Marketing Communications. 2019 *International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT)*, 2019. P. 1–5.

43. A Digital Single Market Strategy for Europe – Analysis and Evidence. *European Commission*, 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015SC0100&from=EN>

44. Bayraktı, S., & Özcan, C. C. Relationship Between ICT and Tourism: The Case of Mediterranean Countries. *ICT as Innovator Between Tourism and Culture*. 2022. 17 P.

45. Buhalis D., Amaranggana A. Smart Tourism Destinations Enhancing Tourism Experience through Personalisation of Services. *Information and Communication Technologies in Tourism 2015. ENTER 2015 Proceedings of the International Conference in Lugano. Switzerland : Springer International Publishing*, 2015. P. 377–390.

46. Buhalis D. Progress in Information Technology and Tourism Management: 20 Years on and 10 Years after the Internet — the State of e-Tourism Research / D. Buhalis, R. Law // *Tourism Manage.* — 2008. — № 29(4). — P. 609—623.

47. Digital Transformation of Industries. Report. (22 January 2016). *World Economic Forum*. Retrieved. URL: <https://www.weforum.org/reports/digital-transformation-of-industries/>.

48. Dovgal O., Dovgal G., Ishchenko M. Prospects for digitalization of the economy of Ukraine: opportunities and threats. *Bulletin of KhNU named after V.N. Karazin*, 2021, 13, pp. 78-88. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-13-08>.

49. Donald A. Marchand, Michael R. Wade. «Digital business transformation: Where is your company on the journey». URL: <https://www.imd.org/research-knowledge/articles/digital-business-transformation-where-is-your-company-on-the-journey/>

50. Dredge, D., Phi, G.T.L., Mahadevan, R., Meehan, E., & Popescu, E. Digitalisation in Tourism: Indepth analysis of challenges and opportunities. *Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (EASME), European Commission*, 2019

51. Eurostat: official site. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 16.03.2024).

52. Gross booking value of Airbnb bookings worldwide from 2017 to 2021. URL: <https://www.statista.com/statistics/1193536/airbnb-gross-booking-value-worldwide/>

53. Hi-Tech Office Ukraine, Ukrainian Institute of Future. Digital Agenda of Ukraine, 2021. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-13>

54. Hlazova A. Divergence of the digitalization concept in Ukraine and in the world. *Finance of Ukraine*, 2021, 10, pp. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.10.035>.

55. Lina Linde, David Sjödin, Vinit Parida & Heiko Gebauer. «Evaluation of Digital Business Model Opportunities». *Research-Technology Management*. 2020. No 64. P. 43-53. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08956308.2021.1842664>

56. Mohamed E. Gumaha and Zulikha Jamaluddin What is the Digital Economy, and How to Measure it. URL: <http://www.kmice.cms.net.my/ProcKMICE/KMICE2006/Pdf/378.pdf>

57. Nadkarni S., Prügl R. Digital transformation: a review, synthesis and opportunities for future research. *Management Review Quarterly*. 2021. T. 71. No. 2. P. 233–341. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-020-00185-7>

58. Number of bookings through Booking Holdings worldwide from 2010 to 2021, by business segment. URL: <https://www.statista.com/statistics/225471/booking-holdings-bookings-by-segment/>

59. Online Travel Booking Service Market Size, Share & Trends Analysis Report By Service Type (Vacation Packages, Transportation Booking), By Booking Method, By Device, By Region, And Segment Forecasts, 2022 – 2030 (2022): URL : <https://www.grandviewresearch.com/industryanalysis/online-travel-booking-service-market-report>

60. Polozova T., Sheiko I. Perspectives and challenges of digital development in Ukraine. Conference: *II International Scientific and Practical Conference «Modern Strategies for Economic Development: Science, Innovation and Business Education»* At: Kharkiv, NURE, Ukraine. 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/355945300_perspevctives_and_challeng_es_of_digital_development_in_ukraine.

61. Revenue share of sales channels of the global travel and tourism market from 2017 to 2026. URL: <https://www.statista.com/forecasts/1239068/sales-channels-travel-tourism-worldwide>

62. Saiko V., Luchko H. Tendencies in Development of Digitalization in Ukraine. *Business Inform*, 7 (522), 2021, pp. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-109-114>.

63. Sheveliuk, M. M. (2021) Tsyfrovizatsiia u sferi turyzmu: innovatsiini trendy i priorityetni napriamy rozvytku. *Pytannia kulturolohii*, 38, 226– 235. (in Ukrainian).

64. Sheller M., Urry J. *Tourism Mobilities: Places to Play, Places in Play*. Routledge Ltd, 2004. – 253 p.

65. Smart інновації українських міст. URL: <http://www.urbanua.org/dosvid/ukrayinski-pryklady/340>

66. Sussmann S. Virtual Reality and the Tourism Product: Substitution or Complement? / S. Sussmann, H. Vanhegan // *Proc. Eur. Conf. Info. Sys.* — 2000 [Electronic resource].

Mode of access : <http://www.indjst.org/index.php/indjst/article/view/30515>

67. Tapscott, D. (1995). *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*

68. The Digital Economy and Society Index (DESI). URL: <https://ec.europa.eu/digital-singlemarket/en/digital-economy-and-society-index-desi>

69. Travel & Tourism Development Index 2021 Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. WEF. 2021. URL:

https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf.

70. Travel Trends Report 2020/21. www.trekksoft.com: website. Retrieved from URL: <https://www.trekksoft.com/en/resources/ebooks/travel-trends-report-2020>

71. «What comes after digital maturity?». URL: <https://blog.walkme.com/what-is-digital-maturity/>

72. Williams A. P. Virtual Reality and Tourism: Fact or Fantasy? / A. P. Williams, Js. P. Hobson // *Tourism Managt.* — 1995. — № 16(6). — P. 423—427

73. 9 Types of Digital Marketing: When and How to Use Them? simplilearn. 2023. URL: <https://www.simplilearn.com/types-of-digital-marketing-article>

74. 37 Incredible Digital Transformation Statistics [2022]: *Need-To-Know Facts On The Future Of Business*. URL: <https://www.zippia.com/advice/digital-transformationstatistics/> (дата звернення: 03.06.2024).